

شناسایی نیازهای کودکان و نوجوانان ایرانی جهت استفاده مطلوب آنها از کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان و نوجوانان (ICDL): مطالعه موردی

فائقه محمدی¹

تاریخ دریافت: 96/02/26

تاریخ پذیرش: 96/04/28

چکیده

هدف: هدف از انجام این مطالعه، آگاهی از رفتار جستجو و انتخاب کتاب و نیازهای موضوعی و تکنولوژیکی کودکان و نوجوانان ایرانی از کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان و نوجوانان (ICDL) و انتظارات آن‌ها از این کتابخانه می‌باشد. در این مطالعه، بخش فارسی کتابخانه بین‌المللی دیجیتالی کودکان و نوجوانان برای پاسخگویی به سوالات پژوهش انتخاب گردیده است.

روش/ رویکرد پژوهش: روش پژوهش در این تحقیق از نوع کیفی بوده و از شیوه مطالعه موردی اکتشافی استفاده شده است. این مطالعه موردی در سال 1388 انجام پذیرفته و شرکت‌کنندگان شامل 16 کودک و نوجوان دوره ابتدایی و راهنمایی از سنین 10 تا 14 که عضو کتابخانه "شورای کتاب کودک" و "کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان" در ایران بودند. ابزار اصلی در گردآوری داده‌ها مشاهده بوده و همچنین از شیوه مصاحبه نیز بعنوان ابزاری مکمل و کمکی جهت درک بهتر نتایج استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج حاکی از آنست که در ارتباط با استفاده از بخش فارسی کتابخانه بین‌المللی دیجیتالی کودکان و نوجوانان (ICDL) با وجود فراهم بودن بخش مختص زبان فارسی در ICDL که در بین کل موجودی این کتابخانه، در مقایسه با سایر زبانها، بعد از زبان انگلیسی بیشترین تعداد کتابها را زبان فارسی بخود اختصاص داده است، هنوز کودکان ایرانی نیاز دارند تا به مجموعه ای غنی تر که شامل مجموعه کاملی از منابع فارسی در ژانرهای گوناگون مورد علاقه شان باشد بطور سریع و آسان دسترسی داشته باشند.

بحث و نتیجه گیری: توسعه کتابخانه بین‌المللی دیجیتالی کودکان و نوجوانان (ICDL) برای استفاده کودکان ایرانی، بمنظور بهره‌گیری هر چه بیشتر از آن ضروری بنظر می‌رسد که این کار به دو روش امکانپذیر می‌باشد. این دو روش عبارتند از: غنی‌سازی مجموعه فارسی کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان و نوجوانان و همچنین ادغام مجموعه مذکور با "پایگاه اطلاعاتی فرهنگ و ادبیات کودکان ایران". به این ترتیب کودکان ایرانی قادر خواهند بود تا به آسانی به منابع مورد علاقه خود دسترسی داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه دیجیتالی، کودکان ایرانی، نیازهای کودکان، کتابخانه بین‌المللی، کتابخانه کودکان، مطالعه موردی

¹. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تبریز faeghehmohammadi@yahoo.com

خواندن کتاب نقش مهمی در رشد شناختی و اجتماعی افراد بازی می کند. پژوهشگران، پرورش عادت به مطالعه در دوران کودکی را عامل مهمی در افزایش میزان مطالعه در بزرگسالی می دانند (بیگدلی و باجی، 1388). در ایجاد عادت و علاقه به مطالعه و ترویج کتابخوانی عوامل متعددی موثرند. در این میان کتابخانه های دیجیتالی می توانند نقش عمده ای ایفا کنند.

براین اساس کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان (ICDL) یک رویکرد جدید برای ارائه مجموعه بین المللی کتاب در 59 زبان به کودکان جهان ارائه می دهد. این کتابخانه یک سازمان غیرانتفاعی است که مجموعه کتاب های خود را که بیش از 4619 جلد است به صورت رایگان ارائه می دهد. این کتابها در 59 زبان مختلف ترجمه شده اند. اگرچه در زمان این مطالعه، بعد از کتب انگلیسی (3038 کتاب) بیشترین تعداد مجموعه ICDL متعلق به زبان فارسی (423 کتاب) بوده است، با این حال این مجموعه عناوین گزینشی را شامل می شود. علاوه بر این، هیچ شهادی وجود ندارد که مخاطبان چگونه و بر اساس چه نیازهایی از این مجموعه استفاده می کنند. مطالعات کاربری نقش مهمی در کشف نیازهای کاربر بازی می کنند. (هارتویک و برگ²، 1994) سورگل³ (2002) معتقد است برای ایجاد و گسترش کتابخانه های دیجیتال باید به نیازهای کاربران توجه نمود، چرا که هدف نهایی از توسعه کتابخانه های دیجیتالی خدمت به کاربران و تسهیل استفاده موثر از اطلاعات و خدمات است. (مارکونینی پلیسنت و کوملودی، 1998)⁴، تاکید می کنند به اینکه همه تلاش ها برای طراحی، پیاده سازی و ارزیابی کتابخانه دیجیتالی باید با نیازهای اطلاعاتی، ویژگی های فردی و زمینه های استفاده افرادی که از کتابخانه استفاده می کنند در یک راستا باشد. در سالهای اخیر پژوهش در مورد کتابخانه های دیجیتالی از رویکرد توجه محض به جنبه های فنی در نحوه طراحی کتابخانه به برآوردن نیازهای واقعی کاربران تغییر یافته است. با توجه به این موضوع که کودکان نیز همچون بزرگسالان، بخشی از کاربران کتابخانه های دیجیتالی می باشند مسلماً نیازها و انتظارات خاص خود را دارند. لذا آگاهی از این واقعیت که کودکان و نوجوانان ایرانی چگونه از کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان و نوجوانان استفاده می کنند و کلا با توجه به نیازهای خاص خود، چه انتظاراتی از کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودک و نوجوان دارند ضروری بنظر می رسد. هر چند که بعلت محدود بودن تعداد شرکت کنندگان و موردی بودن این پژوهش از یک سو و متفاوت بودن نیازهای کودکان ایرانی از دیدگاههای فرهنگی و زبانی و غیره از سوی دیگر، یافته های این پژوهش نمی تواند به کل کودکان ایرانی تعمیم پذیر باشد.

² Hartwick, & Barki

³ Soergel

⁴ Marchonini, Plaisant & Komlodi

هدف کلی این مطالعه آگاهی از رفتار جستجو و انتخاب کتاب و نیازهای موضوعی و تکنولوژیکی کودکان و نوجوانان ایرانی از کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان و نوجوانان (ICDL) و انتظارات آن ها از این کتابخانه می باشد. در این پژوهش سعی بر آنست تا به سوالاتی از قبیل اینکه کودکان و نوجوانان ایرانی در محیط این کتابخانه دیجیتالی چگونه به جستجو و انتخاب کتاب می پردازند و دوست دارند به چه نوع ژانر هایی و از طریق چه امکانات تکنولوژیکی دسترسی داشته باشند پرداخته شده است.

معرفی کتابخانه بین المللی دیجیتالی کودکان و نوجوانان

کتابخانه بین المللی دیجیتالی کودکان و نوجوانان (ICDL) توسط یک گروه پژوهشی در دانشگاه مرلند در سال 2002 میلادی با هدف حمایت از کودکان جهان و فراهم آوردن بهترین ادبیات به صورت آنلاین و بدون هزینه برای آن ها تاسیس شده است. مخاطبان این کتابخانه کودکان 3 تا 13 سال ، والدین ، کتابداران ، معلمان و کلیه علاقه مندانی که با کودکان این رده سنی سروکار دارند می باشد. تمرکز این کتابخانه بر شناسایی منابعی است که به کودکان در شناخت جهان پیرامون و جامعه جهانی کمک کند. منابع موجود در مجموعه آن، شباهت ها و تفاوت های فرهنگ ها، جوامع، علایق و سبک های زندگی مردم جهان را نشان می دهد. در زمان انجام این تحقیق، این کتابخانه شامل 4619 جلد کتاب به 59 زبان زنده دنیا بوده که بعد از زبان انگلیسی بیشترین تعداد کتاب را زبان فارسی به خود اختصاص داده است. این کتابخانه امکانات جستجوی ساده، پیشرفته و نیز جستجو بر حسب کره جغرافیا را فراهم آورده است.

صفحه اصلی ICDL به زبان انگلیسی است. علاوه بر این، نسخه اسپانیایی و مغولستانی از صفحه اصلی قابل دسترس است. انتظار می رود که هرکسی که می خواهد به استفاده از این کتابخانه دیجیتال پردازد با زبان انگلیسی تا حدی آشنا باشد. اگرچه صفحه جستجو به بسیاری از زبان های مورد علاقه و همچنین فارسی قابل تغییر است، با این حال آشنایی با زبان انگلیسی برای ارتباط با صفحه اصلی برای جستجو از ضروریات است. در طراحی صفحه جستجوی ساده از دو صفحه متوالی استفاده شده است. صفحه جستجوی ساده ICDL شامل قسمت های زیر هست: سن (مخاطب)، ژانر (نوع ادبی)، موضوع کتاب، شخصیت ها (بچه ها، حیوانات، و غیره) رنگ (رنگ جلد کتاب)، موقعیت (زمان و مکان)، رتبه (چگونگی امتیازبندی کتاب)، نوع احساس (کتاب موجب ایجاد کدام احساس در خوانندگان می شود. این ویژگی ها را می توان برای محدود کردن نتایج جستجو با هم ترکیب کرد.

پیشینه پژوهش:

تا کنون پژوهش‌های بسیار زیادی در رابطه با کتابخانه‌های دیجیتال کودکان انجام گرفته است با این حال در مقایسه با خارج از کشور تحقیقات اندکی در این زمینه در ایران، تا زمان انجام پژوهش حاضر، انجام شده است. در ادامه به چند مورد از این تحقیقات اشاره می‌شود.

پیشینه پژوهش در ایران

ذاکر شهرک (1385) در پایان‌نامه خود با عنوان " بررسی ویژگی‌های ایجاد کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان و نوجوانان در ایران " به امکان‌سنجی و ضرورت ایجاد این نوع کتابخانه‌ها در ایران پرداخته است. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که ضعف فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در بین کودکان و نوجوانان ایرانی، مشکلات مربوط به فاصله مکانی کودکان، تفاوت زبانی کودکان ایرانی با زبان‌های موجود عدم وجود مدیران و کتابداران متخصص از مهم‌ترین موانع کودکان در استفاده از این کتابخانه-ها است یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که امکان ایجاد کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان و نوجوانان در ایران وجود داشته و وجود چنین کتابخانه‌ای در ایران از ضروریات است.

حسن‌زاده و سهراب‌زاده (1391) به ارزیابی رابط کاربر کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران از نظر مطابقت با معیارهای عمومی و تخصصی پرداختند. در این پژوهش که از روش کتابخانه‌ای استفاده شد متونی که به ارزیابی رابط کاربر کتابخانه دیجیتال کودکان دنیا پرداخته بودند بررسی شدند و معیارهای تخصصی ارزیابی کتابخانه‌های دیجیتال کودکان از آن‌ها استخراج شدند. رابط کاربر سایت کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران از نظر معیارهای فوق مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت به این نتیجه رسیدند که کتابخانه ذکر شده دارای رابط کاربری مناسب می‌باشد.

حسن پور و رضایی شریف آبادی (1391) پژوهشی را با هدف سنجش میزان مناسب بودن رابط کاربری کتابخانه مجازی بین‌المللی کودکان و نوجوانان، بمنظور استفاده کودکان ایرانی انجام دادند. پژوهشگران در این تحقیق تلاش کرده‌اند تا به سوالاتی از قبیل میزان درک کودکان ایرانی از نشانه‌های بکار رفته در رابط کاربری کتابخانه مجازی بین‌المللی کودکان و میزان پشتیبانی علائم ناوبری تعبیه شده در رابط کاربری این کتابخانه از ناوبری کودکان ایرانی پاسخ دهند. روش اصلی این پژوهش از نوع کیفی بوده در عین حال پژوهشگران از روش کمی برای پاسخ‌گویی به برخی از پرسش‌های پژوهش کمک گرفته‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه و پرسشنامه می‌باشد. جامعه‌ی مورد مطالعه شامل 20 کودک 7 تا 11 ساله بوده است. نتایج پژوهش نشان داده که همه‌ی نشانه‌های مفهومی موجود در رابط کاربر انگلیسی کتابخانه برای استفاده کودکان ایرانی نامناسب می‌باشند. هم‌چنین بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، هیچ یک از نشانه‌های ناوبری از نظر کودکان ایرانی مورد مطالعه مناسب نمی‌باشد. نتایج پژوهش بیانگر اینست که رابط کاربر فارسی، باعث تسهیل درک کودکان از معنی نشانه‌های مفهومی موجود در رابط کاربر

کتابخانه مجازی کودکان شده است. براساس یافته های این پژوهشگران، طراحی رابط کاربرهای مناسب جهت کودکان ایرانی، با توجه به تفاوت های فرهنگی و زبانی آن ها امکانپذیر می باشد. در نهایت پژوهشگران در این تحقیق الگویی پیشنهادی برای اصلاح رابط کاربر این کتابخانه ارائه نموده اند.

زراعت کار و پرتو (1392) پژوهشی با هدف شناسایی ویژگی های ساختاری مهم کتابخانه های دیجیتال انگلیسی زبان کودکان و تعیین میزان اهمیت این ویژگی ها انجام دادند. برای تحقق این هدف کتابخانه های دیجیتال انگلیسی زبان کودکان بازبایی و سیاهه ای پژوهشگر ساخته از کلیه ویژگی های ساختاری موجود در این کتابخانه ها در اختیار جامعه پژوهش که اعضای شورای کتاب کودک و کتابداران کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شیراز بودند قرار داده شد. نتایج این بررسی نشان داد که در مجموع 582 شاخص ساختاری در این کتابخانه ها و به طور متوسط 14/55 شاخص در هر کتابخانه وجود دارد که این تعداد 60/6% شاخص های یک وبسایت را شامل می شود که این نیز نشانگر غنی بودن نسبی کتابخانه های دیجیتال کودکان انگلیسی زبان از شاخص های ساختاری است و به طور کلی وضعیت شاخص های ساختاری در این کتابخانه ها در حد نسبتاً خوبی است.

نشاط و منجمی (1395) در پژوهش خود با عنوان " کتابخانه ملی: بایدها و نبایدها " به مطالعه تطبیقی کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران با کتابخانه های مشابه در جهان پرداختند. هدف آن ها دستیابی به نقاط قوت و مشکلات و کاستی های احتمالی و ارائه راهکارهایی برای بهبود این کتابخانه بود. نتایج پژوهش نشان داد که از میان کتابخانه های کودکان و نوجوانان در جهان فقط دو کتابخانه در کره جنوبی و مسکو در وضعیت مشابه با کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران قرار دارند و کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران از نظر ارائه خدمات، مدیریت، فضا، و نیروی انسانی، نسبت به کتابخانه های مشابه خود، در سطح پایین تری قرار دارد. در نتیجه این کتابخانه برای همسو شدن با وضعیت بهینه و نیز همگامی با رهنمودهای بین المللی نیازمند بازنگری و بهبود در ارائه خدمات، مدیریت، فضا، و نیروی انسانی است.

پیشینه پژوهش در خارج از ایران

روتر و دروین⁵ (2004) در پژوهش خود به بررسی چگونگی جستجو و انتخاب کتاب از کتابخانه دیجیتال بین المللی کودکان توسط دانش آموزان ابتدایی آمریکایی که همگی انگلیسی زبان بودند پرداختند. هدف از این پژوهش، توسعه رابط کاربری سایت این کتابخانه ها برای کودکان 3 تا 13 سال بود. از کودکان دختر و پسر خواسته شد با دو نسخه متفاوت ICDL یعنی نسخه اصلی و نسخه جدید استفاده کنند. در نسخه اصلی و اولیه این کتابخانه، آیکونها بصورت سلسله مراتبی در زیر چند چهریزه

⁵ Reuter & Druin

اصلی از قبیل ژانر و شکل و غیره طبقه بندی شده اند. این نوع ساختار ایجاب می کند که جستجوگر برای ترکیب چندین گزینه مجبور شود تک تک چهریزه ها را کلیک کرده و در هر صفحه می تواند فقط آیکنهای یک چهریزه را ببیند. در نسخه جدید تمامی آیکنهای فرعی در صفحات اصلی جستجو، مستقلا و در کنارهم نمایش داده می شوند. این نوع طراحی باعث تسهیل انتخاب و ترکیب گزینه ها توسط کاربر می گردد. بوسیله تجزیه و تحلیل درخواست های ارسال شده و مقایسه آن ها با کتاب های مطالعه شده توسط کودکان در روی سایت، عناوین محبوب و پرطرفدار شناسایی شدند. در پایان بین رفتار جستجو و انتخاب عناوین و کلیدواژه های جستجو بین دختران و پسران تفاوت هایی مشاهده شد ولی از نظر نسخه نرم افزار تفاوتی دیده نشد.

هاچینسون، دروین و بدرسون⁶ (2007) پژوهشی با هدف کمک به طراحان، برای طراحی یک رابط جستجو مناسب کودکان 6 تا 11 ساله انجام دادند. کودکان مورد مطالعه، همگی از ایالت مریلند آمریکا بودند که تجربه کار با این کتابخانه را از قبل نداشتند. آنها از کودکان خواستند از دو نوع جستجو از کتابخانه بین المللی دیجیتالی کودکان استفاده کنند و به این نتیجه رسیدند جستجوی ساده چه با استفاده از عملگرهای بولی و چه در جستجوی تصادفی برتری هایی نسبت به جستجوی سلسله مراتبی برای کودکان این رده سنی دارد. کودکان مایل نبودند برای جستجو و ترکیب آیکنها جهت رسیدن به نتیجه نهایی از ساختار سلسله مراتبی استفاده کنند.

روتر⁷ (2007) در پژوهش خود به بررسی چگونگی انتخاب کتاب از کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان توسط کودکان آمریکایی از ایالت های واشنگتن و مریلند که بزبان انگلیسی صحبت می کردند پرداخت. نتایج این تحقیق برای گسترش نظریه عکس العمل خواننده با استفاده از ارزیابی ارتباط آن با موضوع زیبایی به کار گرفته شد. در این پژوهش 46 عامل در 7 معیار زیبایی که بر انتخاب کتاب در کودکان تأثیر داشت شناسایی گردید، همچنین تجزیه و تحلیل داده ها تفاوت بین درجه تأثیر زیبایی در مراحل مختلف انتخاب را نمایان کرد. علاوه بر این، تفاوت عامل های دیده شده در دختران و پسران جداگانه ارزیابی و در آخر توصیه هایی از این یافته ها برای بهبود طراحی سامانه آموزش به منظور افزایش دسترسی کودکان به کتاب و ترویج خواندن به صورت تفریحی ارائه شد.

دروین⁸ و همکاران (2007) مطالعه ای بر روی 12 کودک که بیش از 4 سال با کتابخانه بین المللی دیجیتالی کودکان کار کرده بودند و در یکی از کشورهای آلمان، هندوراس، نیوزیلند و ایالات متحده زندگی می کردند انجام دادند. اطلاعات این پژوهش با انجام مصاحبه گردآوری شد و یافته های این

⁶. Hutchinson, Druin & Bederson

⁷. Reuter

⁸. Druin

پژوهش عبارت بودند از: افزایش تنوع کتابخوانی جوانان در حالت آنلاین، حفظ ارزش کتابخانه‌های فیزیکی به‌عنوان مکانی برای خواندن و تعامل اجتماعی، افزایش انگیزه خواندن و علاقه به کاوش در فرهنگ‌های مختلف توسط جوانان در مطالعه به‌صورت آنلاین.

مویو⁹ (2015) در پایان‌نامه خود به روش کمی به‌صورت موردی میزان پذیرش استفاده از کتابخانه‌های دیجیتال کودکان توسط کودکان 11 تا 13 یک مدرسه ابتدایی در آفریقای جنوبی را بررسی کرد. او به کمک مدل پذیرش فناوری، داده‌های به‌دست‌آمده از پرسش‌نامه و مشاهده رفتار کودکان در هنگام استفاده از کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان را با نظریه TAM¹⁰ مقایسه کرد و به این نتیجه رسید که کودکان نیز همانند بزرگسالان برای پذیرش، به سهولت کار و مقدار برطرف شدن نیازشان بسیار اهمیت می‌دهند و به طراحان این کتابخانه‌ها و معلمان و کتابداران کتابخانه‌های دیجیتال کودکان توصیه می‌کند که هنگام طراحی، این عوامل پذیرش را حتماً در نظر بگیرند.

روش پژوهش

این پژوهش که در سال 1388 انجام گرفته از نوع کیفی بوده و از روش مطالعه موردی اکتشافی برای پاسخگویی به سوالات پژوهش استفاده شده است. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این پژوهش شیوه مشاهده (observation) می‌باشد. درعین حال در انتهای مشاهده، از روش مصاحبه باز و بسته بعنوان ابزاری مکمل استفاده شده است.

در این مطالعه موردی، شرکت‌کنندگان شامل 16 کودک و نوجوان دوره ابتدایی و راهنمایی از سن 10 تا 14 بودند که عضو کتابخانه "شورای کتاب کودک" (CBC) و کتابخانه "کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان" در تهران بودند. عامل اصلی برای انتخاب شرکت‌کنندگان علاقه وافر این افراد به خواندن کتاب به‌قصد لذت بود. 8 کودک کلاس چهارم و پنجم ابتدایی و 8 نوجوان دوره راهنمایی در سه سطح (1,2,3) نیمی پسر و نیمی دختر از هر کلاس در این تحقیق شرکت داشتند.

یافته‌های این تحقیق صرفاً شامل اطلاعات توصیفی در مورد نیازها و علایق کودکان در رابطه با جستجو، انتخاب و خواندن کتاب‌های فارسی می‌شود. در این پژوهش سعی شده تا علاوه بر بررسی رفتارهای

⁹ . Moyo

¹⁰ . TAM Theory

جستجو و انتخاب کتاب توسط کودکان و نوجوانان به علاقه آنها به انواع ادبیات مورد نیازشان به جنبه های تکنولوژیکی که عامل مهمی در دسترسی به منابع در محیطهای دیجیتالی می باشد نیز پرداخته شود. قابل ذکر است از آنجا که این تحقیق کیفی یک مطالعه موردی می باشد لذا بدلیل محدود بودن جامعه مورد پژوهش، نتایج حاصل از آن نمی تواند قابلیت تعمیم برای تمامی کودکان و نوجوانان ایرانی داشته باشد، لیکن می توان از یافته های این تحقیق در جهت آگاه سازی متصدیان توسعه کتابخانه بین المللی دیجیتالی کودکان و نوجوانان (ICDL) در جهت غنی سازی و ارتقای بخش فارسی این کتابخانه استفاده نمود.

در ابتدای کار پس از آموزش کودکان در مورد نحوه استفاده از ICDL توسط پژوهشگر، از شرکت کنندگان دعوت بعمل می آمد تا با استفاده از ICDL کتاب مورد علاقه خود را پیدا کنند و آن را بخوانند. همچنین پژوهشگر توضیح می داد که آنها می توانند با صرف زمان دلخواه به صورت رایگان کتاب خود را با مشاهده عنوان های متعدد پیدا کرده و آنها را بخوانند. رفتار اطلاع یابی کودکان در طول استفاده آنها از ICDL توسط پژوهشگر مورد مشاهده و بررسی قرار می گرفت.

همچنین پژوهشگر در پایان هر مشاهده بعنوان ابزاری مکمل، به مصاحبه باز و بسته با شرکت کنندگان می پرداخت. هدف از این کار، صرفا استفاده از نتایج مصاحبه بعنوان ابزاری کمکی برای درک بهتر پژوهشگر از داده های حاصل از مشاهده و کمک به وی در تجزیه و تحلیل این داده ها بود. مصاحبه بسته شامل سؤالات مربوط به استفاده از کتابخانه و کامپیوتر و ترجیح کودکان و نوجوانان برای استفاده از نسخه چاپی و یا نسخه الکترونیکی کتاب بود. مصاحبه باز شامل آنچه شرکت کنندگان در مورد رابط ICDL می پسندند و پیشنهادات آنها برای توسعه این نوع رابط کاربری بود. همچنین سؤالات مصاحبه درصدد کشف علایق موضوعی شرکت کنندگان بود. بطور کلی مدت زمان مصاحبه از یک تا سه ساعت متغیر بود که دلیل این تفاوت متغیر بودن میزان صبر و حوصله شرکت کنندگان و علاقه مندی آنها در تداوم همکاری با پژوهشگر در پاسخگویی به سؤالات پژوهش بود. چنانچه اکثرا کودکان دوره راهنمایی نسبت به کودکان دوره ابتدایی تمایل بیشتری برای مصاحبه عمیق تر داشته و در برخی موارد، علاوه بر پاسخگویی به سؤالات پژوهشگر، خودشان نیز نظرات و پیشنهاداتی را ارایه می دادند.

یافته ها:

در این قسمت یافته ها در قالب دو بخش ارائه می گردد. بخش اول در مورد رفتارهای جستجو و انتخاب کتاب توسط کودکان و نوجوانان و برخی از مسائل مربوط به استفاده آنها از رابط کاربری ICDL می باشد. بخش دوم نیز به بیان یافته ها در ارتباط با علایق موضوعی و ارجحیت بخشیدن آنها به انواع ژانرها بر اساس سن و جنس شرکت کنندگان می پردازد.

بخش اول: یافته های پژوهش در ارتباط با رفتارهای جستجو و انتخاب کتاب توسط کودکان و نوجوانان

کار با کودکان و نوجوانان ایرانی نشان داد که اکثریت شرکت کنندگان می خواهند صفحه خانگی در ICDL به صورت فارسی باشد. با توجه به اینکه کودکان ایرانی به زبان انگلیسی تسلط کافی ندارند بنابراین شرکت کنندگان باور داشتند کار با ICDL صفحه موجود بیش از حد پیچیده بوده و آن ها باید بدانند که چگونه با آن کار کنند. این وضعیت برای شرکت کنندگان دوره ابتدایی پیچیده تر نیز هست چراکه آن ها در مقایسه با کودکان دوره راهنمایی آشنایی کمتری با زبان انگلیسی دارند.

مشاهدات نشان داد، به رغم معرفی کامل از صفحات جستجو به شرکت کنندگان توسط پژوهشگر، آیکن های واقع در صفحه اول بسیار بیشتر از آیکن های صفحه دوم انتخاب می شوند و صفحه دوم اغلب توسط شرکت کنندگان نادیده گرفته شده می شود.

شرکت کنندگان، جستجوی خود را بر اساس آیکن های موجود در صفحه اول فرمول بندی می کردند. اگرچه برخی از ژانرهای عمده مانند "فانتزی / علمی، افسانه"، "اشعار" و "قصه های عامیانه" که در میان کودکان بسیار محبوب بودند، که در صفحه دوم طبقه بندی شده بود غالباً توسط شرکت کنندگان نادیده گرفته شده بود. علاوه بر این، به نظر می رسید در جستجو بین صفحات تناقض وجود دارد. به عنوان مثال، برخی از آیکن های متعلق به همان رده گسترده تر مانند "قصه های جن و پری" و "اشعار" در میان دیگر آیکن های مختلف در دو صفحه جداگانه پراکنده شده بودند.

همه شرکت کنندگان (16 نفر) - هر دو گروه کودکان ابتدایی و راهنمایی - گزارش داده اند که کوتاهی و یا بلندی متن عامل مهمی در انتخاب نبوده بلکه آن ها کتاب را بر اساس محتوا و جذابیت انتخاب می کنند.

برخی از شرکت کنندگان (5 نفر) - سه دختر و دو پسر - پیشنهاد کرده اند که از آیکن های متحرک (پویانمایی) برای جستجو استفاده شود چون جذابیت را افزایش می دهد. یکی از کودکان دوره ابتدایی در مورد جستجوی ساده گفت:


" کار با آیکن های ساکن و غیر متحرک کمی خسته کننده است. من دوست دارم یک صفحه با آیکن های پر جنب و جوش بینم. من در استفاده از کامپیوتر همیشه از تصاویر متحرک بیشترین لذت را می برم."

در رابطه با ظاهر فیزیکی و جلد کتاب، تمام شرکت کنندگان دوره ابتدایی (8 نفر) گزارش دادند که تصویر جلد کتاب عامل مهمی برای انتخاب یک کتاب توسط آن ها است. برای این کودکان، تصاویر رنگارنگ مهم بوده در حالی که برای شرکت کنندگان دوره راهنمایی این عامل نه تنها بی اهمیت بوده، بلکه آن ها معتقد بودند کتابی که دارای تصاویر کم نسبت به متن باشد برایشان جذاب تر است.

برای ارزیابی رده‌هایی که بیشترین استفاده را داشتند، پژوهشگر از شرکت‌کنندگان خواست تا کتابی را از مقوله‌های موردعلاقه خود انتخاب کنند. یافته‌ها نشان داد که اکثر کودکان سطح ابتدایی کتاب را بر اساس رنگ جلد و نوع ادبی انتخاب می‌کنند (5 نفر) در حالی که کتاب‌های محبوب بچه‌های دوره راهنمایی بر اساس موضوع و نوع ادبی می‌باشد.

بنابراین، رده ژانر یا نوع ادبی در اولویت اصلی انتخاب مشترک در هر دو گروه بود. یافته‌ها نشان داد که شرکت‌کنندگان تمایلی به جستجوی کتاب‌های دسته‌بندی‌شده بر اساس امتیاز اختصاص یافته نداشتند، بلکه آن‌ها علاقه‌مند به دادن امتیاز توسط خود به کتاب بودند.

در حال کار با شرکت‌کنندگان، یکی از شرکت‌کنندگان دوره راهنمایی پیشنهاد کرد که بهتر است استفاده‌کنندگان بتوانند آیکون انتخابی خود را که به صورت ناخواسته اشتباهی انتخاب شده مستقلاً حذف کنند. شکل 1 نمونه‌ای از نتیجه یک جستجوی ساده می‌باشد. در این نمونه سه دسته باهم ترکیب شده است. این دسته‌بندی‌ها عبارت‌اند از: رنگ جلد کتاب، سن مخاطبان و نوع احساس خواننده. به‌طور معمول رابط کاربری ICDL اجازه نمی‌دهد که کاربر بدون توجه به حفظ ترتیب آیکونی را حذف کند. مثلاً اگر کاربر بخواهد آیکونی مانند آیکون احساس را که بعد از آیکون سن مخاطب هست حذف کند شرط لازم ابتدا حذف آیکون قبلی یعنی سن مخاطب است. این امر می‌تواند برای کاربر خسته‌کننده باشد. اگر این امکان میسر بود که هر آیکون به‌طور مستقل با کلیک بر روی آن حذف شود این مشکل حل می‌شد.

				
24,86,7	1	2		انگلیسی
انگلیسی	به هر زبانی			دو کتاب به شکل بالا =
شکل پایین				

کودکان در این مطالعه از صفحه جستجو ساده بیشتر از جستجو بر اساس کشور (منطقه جغرافیایی) برای جستجوی کتاب استفاده می کردند. همه کودکان ابتدایی جستجو ساده را ترجیح می دادند

جدول 1: تعداد اولویت‌های جستجو بر اساس کره جغرافیایی

گروه ها		کشور		دسته
ابتدایی	تعداد	درصد	تعداد	درصد
	.	.	8	100
راهنمایی	3	37/5	5	62/5

در این مورد یکی از کودکان دوره ابتدایی چنین گفته است: " پیدا کردن کتاب از طریق کشورها دشوار است و من ترجیح می‌دهم از راه‌های بسیار ساده‌تر مثل جستجو توسط رنگ یا سن به‌جای جستجوی کشورها استفاده کنم."

برخی از کودکان دوره راهنمایی برایشان جالب بود که در مورد کتاب‌هایی که در کشورها و قاره‌های دیگر به زبان‌های مختلف منتشر می‌شود بدانند و علاقه‌مند به مطالعه در آن‌ها بودند. یکی از کودکان دوره راهنمایی گفت آگاهی از اینکه چه تعداد کتاب در آسیا منتشر شده و مقایسه این تعداد کتاب‌ها از لحاظ زبانی در محیط ICDL برایش بسیار جالب بود.

از آنجاکه شرکت‌کنندگان در این تحقیق برای جست‌وجوی پیشرفته نسبت به جستجوی ساده کمتر تمایل داشتند، یافته‌های ما در این مورد کافی نیست. با این حال، یک مطالعه مختصر برخی از حقایق را نشان داد. مانند بخش‌های دیگر در حوزه جستجو ICDL، مطالعه در این بخش نیز نشان می‌دهد نوعی تشنگی به علت عدم کنترل در نمایه وجود دارد. به‌عنوان مثال زمانی که ما به دنبال کتاب‌های نوشته‌شده در موضوع تاریخ ایران باستان بودیم و از کودکان خواستیم که بر روی تاریخ کلیک کنند و سپس بر روی تاریخ باستان، تنها 4 کتاب غیرفارسی و غیر مرتبط با ایران بازایی شد. در حالی که وقتی همین موضوع را در جستجوی ساده انجام دادیم دقیقاً کتاب مرتبط و به زبان فارسی یافت شد.

بخش دوم: یافته‌های پژوهش در ارتباط با علائق موضوعی کودکان

در این بخش یافته‌ها با استفاده از آمار و ارقام در جداول زیر مورد بحث قرار گرفته است.

جدول 2. مهم ترین ژانرها (انواع ادبی) موردعلاقه شرکت کنندگان

ژانر	ابتدایی		راهنمایی		جمع	
	پسر	دختر	پسر	دختر	تعداد	درصد
داستان تخیلی	1	3	-	1	5	31.2
داستان فولکلور (افسانه)	1	2	1	2	6	37.5
فابل	3	1	-	-	4	25
فانتزی	2	2	1	4	9	56.2
علمی / تخیلی	-	1	4	2	7	43.7
شعر	1	2	3	3	9	56.2
معما	1	2	-	-	3	18.7
زندگینامه	-	-	-	2	2	12.5
ترسناک / ارواح	3	2	3	2	10	62.5

با توجه به یافته های این پژوهش در زمینه مهمترین ژانرهای مورد علاقه کودکان و نوجوانان ایرانی ، برخی تفاوت های قابل توجهی بین جنسیت و سن در موردعلاقه آنها به انواع خاصی از ژانرها وجود دارد. نتایج نشانگر آنست که در میان پسران دوره راهنمایی بیشترین ارجحیت برای داستان های علمی - تخیلی وجود داشته، درحالی که دختران مدارس راهنمایی "فانتزی" را بیشتر ترجیح می دهند. بیشترین ارجحیت در میان دختران دوره ابتدایی برای "داستان های جن و پری" بوده درحالی که پسران دوره ابتدایی علاقه مند به "فابل ها" هستند. اولویت برابر برای کتاب های "ترسناک / ارواح" در میان پسران و دختران در هر دو گروه به چشم می خورد. همچنین ارجحیت برابر برای "شعر" در میان پسران دوره راهنمایی و دختران وجود دارد.

جدول 3. مهم ترین موضوعات موردعلاقه شرکت کنندگان

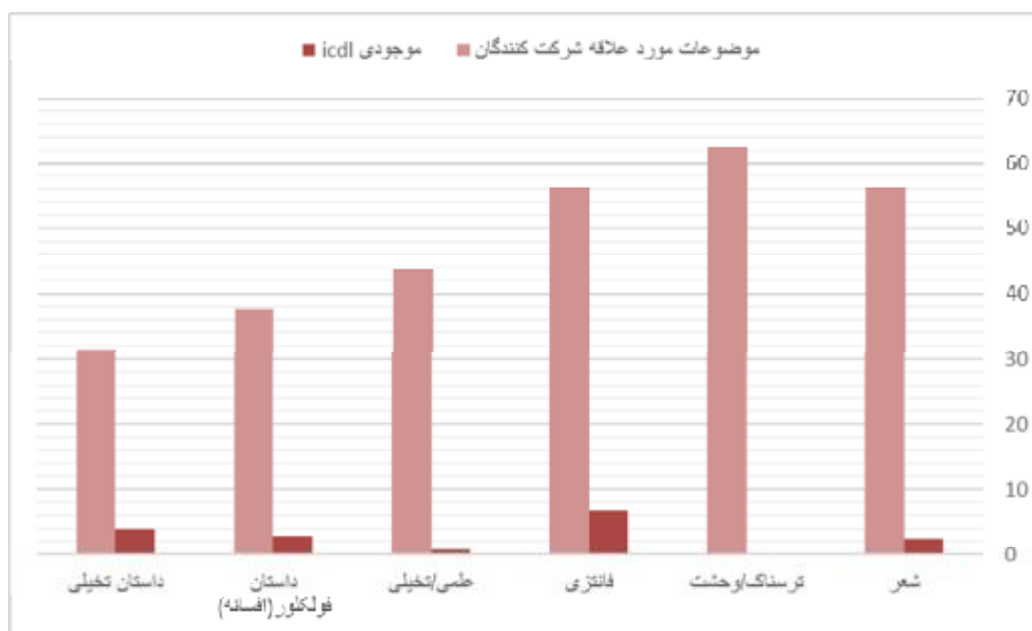
ژانر	ابتدایی		راهنمایی		جمع	
	پسر	دختر	پسر	دختر	تعداد	درصد
خیالی	-	2	2	1	5	31.2

43.7	7	3	3	1	-	تاریخی
12.5	2	1	1	7	-	مذهبی
6.5	1	-	-	1	-	نجوم/فضایی
12.5	2	-	-	-	2	ورزشی
31.2	5	1	1	-	3	ماجراجویی
18.7	3	-	-	1	2	حیوانات
18.7	3	-	2	1	-	جنگ
31.2	5	2	3	-	-	فرهنگ و مردم
34.7	7	3	2	2	-	عشقی

جدول 4. تعداد موجودی ICDL بر اساس ژانرهای مختلف

ژانر	تعداد	درصد
اشعار	31	2.49
اکشن/ماجراجویی ها	27	2.17
فرهنگ مردم/افسانه	36	2.89
فانتزی/علمی تخیلی	10	0.8
ترسناک/وحشتناک	1	0.08
داستان تخیلی	50	4.02
شخصیت‌های کودکانه	156	12.5
شخصیت‌های حیوانات واقعی	102	8.2
شخصیت‌های خیالی	83	6.67
کتاب‌های اعتقادی	388	31.2
کتاب‌های تصویری	348	27.9
کتاب‌های واقعی	11	0.8
مجموع	1243	100

با توجه به جدول 4 (31.2 درصد) موجودی ICDL متعلق به " کتاب‌های اعتقادی " است که خود آن را می‌توان به چند زیرشاخه تقسیم نمود.



شکل 2: مقایسه موجودی ICDL با موضوعات مورد علاقه شرکت کنندگان برای برخی از ژانرهای بسیار محبوب

مقایسه شکل شماره 2 و جدول شماره 4 نشان می‌دهد که محبوب‌ترین ژانر در میان انواع ادبیات کودکان که در رتبه اول قرار دارد کتاب‌های "ترسناک / وحشتناک" می‌باشد درحالی‌که کمترین تعداد را در موجودی ICDL به خود اختصاص داده است. با توجه به جدول 2 بیشترین گرایش پسران دوره راهنمایی (50 درصد) به کتاب‌های "علمی - تخیلی" هست درحالی‌که دختران مدارس راهنمایی (50 درصد) برای "فانتزی" اولویت بیشتری داده‌اند. در هر دو حالت شکل شماره 2 نشان می‌دهد کمبود شدیدی در مجموعه وجود دارد. چنین وضعیت مشابهی در مورد کمبود موجودی ICDL برای شعر و سایر انواع ادبی محبوب کودکان وجود دارد.

بحث

کار با کودکان ایرانی جنبه‌های جذاب و خسته‌کننده کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان (ICDL) را آشکار ساخت، به عنوان مثال سرعت پایین اینترنت هنگام باز کردن صفحات به‌خصوص زمانی که کودکان از منزل وصل می‌شوند باعث آزار کودکان می‌شود. برای حل این مشکل شرکت کنندگان پیشنهاد داده اند که کتاب‌های ICDL را در محیط ناپیوسته مطالعه کنند. از نظر آن‌ها، می‌توان کتاب‌های فارسی را یک بار ذخیره کرده و چند بار خواند که این امر باعث صرفه جویی در هزینه می‌شود، هرچند پیشنهاد آن‌ها به دلیل مسائل

مربوط به حفظ حقوق معنوی آثار و اینکه رابط کاربری اجازه نمی‌دهد کتاب‌ها خارج از محیط آنلاین خوانده شوند امکان پذیر نمی‌باشد.

گاهی اوقات شرکت‌کنندگان از صفحه‌بندی کتابهای فارسی ICDL انتقاد کرده‌اند. طبق گفته‌های شرکت‌کنندگان، نوشته‌ها به جای اینکه در سمت راست قرار گیرند از چپ شروع می‌شوند و خوانندگان مجبور به مطالعه کتاب‌ها به شیوه غیرمعمول و گیج‌کننده می‌باشند. نتیجه تحقیق نشان داد که از لحاظ متادیتا یا ابر داده در ICDL کمبود وجود دارد زیرا برای کتاب‌های فارسی اطلاعات کتابشناختی مانند عنوان، نویسنده و یا چکیده به زبان انگلیسی بوده در حالی که متن به زبان فارسی نوشته شده‌اند. همان‌طور که قبلاً اشاره شد، این امر برای کاربران در زمان جستجوی کتاب مسئله‌ساز می‌باشد. علاوه بر این، همان‌طور که در بخش "جستجوی کلمات کلیدی" ذکر شد چون در این رابط برای کتاب ICDL نمایه‌سازی سیستماتیک وجود ندارد و این به دلیل فقدان کنترل انسانی بر فرایند نمایه‌سازی ماشینی می‌باشد. برای مقابله با این مشکل استفاده از کارشناسان در نمایه‌سازی می‌تواند مفید باشد.

با توجه به یافته‌های این پژوهش، شرکت‌کنندگان دوره راهنمایی بیش از کودکان دوره ابتدایی جستجو را بر اساس موضوع انجام می‌دهند. کار با کودکان و نوجوانان ایرانی در کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان و نوجوانان نشان داد که تخصیص نامناسب کتاب برای هر دسته‌بندی برای کتابهای فارسی این کتابخانه وجود دارد. بنابراین ایجاد تغییراتی در زمینه رده بندی موضوعی کتابهای فارسی در ICDL برای بهبود نتایج جستجوی موضوعی ضروری بنظر می‌رسد. به‌عنوان مثال، در میان کل 423 کتاب فارسی در ICDL 388 کتاب در دسته "کتاب‌های اعتقادی" که به‌عنوان "کتاب‌های مذهبی" در صفحه جستجوی فارسی ICDL ترجمه شده است قرار داده شده است. بررسی این دسته نشان می‌دهد که نه تنها کتاب‌های مذهبی بلکه انواع دیگر نیز درست نشان داده نشده‌اند. اختصاص نامناسب عنوان رده از یک سو و تخصیص نامناسب کتاب از سوی دیگر، کاربران را در انتخاب کتاب موردنیاز و مناسب خود گمراه کرده و باعث از دست دادن بسیاری از انتخاب‌های مناسب می‌شود.

یکی از کارهایی که می‌توان برای حل مشکل تخصیص موضوع ذکر شده بالا انجام داد، تجدیدنظر در محل کتاب‌های رده "اعتقادی" است. بررسی کتاب در این گروه نشان داد که بسیاری از موضوعات از آن مشتق شده است. بر این اساس، ممکن است یک "آیکون موضوع" متمایز در صفحه جستجوی ساده قادر به لینک به کتاب‌ها در زیر این موضوع باشد و این امر باعث تسهیل در فرایند جستجو و سودمندی صفحات جستجو می‌شود.

همچنین در زمینه طراحی صفحات فارسی کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان، در تحقیقی حسن پور و رضایی شریف آبادی (1391) به وجود مشکلاتی که کودکان ایرانی درحین کار با صفحات فارسی این کتابخانه با آنها مواجه بوده اند اشاره کرده اند. این مشکلات ریشه در ترجمه نادرست برچسب نشانه ها از زبان انگلیسی بزبان فارسی دارد. این پژوهشگران دریافتند که کودکان از معنای نشانه ها، همان چیزی را درک می کنند که می بینند و متوجه معانی انتزاعی نمی شوند. بنابراین ترجمه نادرست برچسب نشانه ها دررابط کاربری کتابخانه دیجیتالی بین المللی کودکان، مانعی بر سر راه درک صحیح کودکان از برچسبهای بکار رفته و در نتیجه انتخاب نادرست کتابها توسط کودکان می باشد. بر این اساس، انتخاب صحیح کلمات برای نشانه ها و برچسب ها از جمله ضروریات می باشد. این برچسبها باید ساده، موجز و گویا باشند و از به کار بردن واژگان تخصصی که برای کاربران قابل فهم نیست خوداری شود.

در زمینه کار با آیکونها در هنگام جستجوی کتاب از کتابخانه بین المللی کودکان، نه تنها کودکان شرکت کننده در این تحقیق و تحقیق حسن پور و شریف آبادی، بلکه شرکت کنندگان در تحقیق مشابه انجام شده در خارج از کشور (Hutchinson, Druin & Bederson, 2007) نیز چنانچه در بخش پیشینه ذکر شده است با مشکلاتی مواجه بوده اند.

در تحقیق حاضر، تعدادی از شرکت کنندگان دوره راهنمایی (3 نفر) گزارش دادند که آنها دوست دارند به عنوان و نویسنده هر کتاب قبل از شروع به خواندن کتاب دسترسی داشته باشند. آنها بر این باور بودند که این کار آنها را به خواندن آثار بیشتر از یک نویسنده خاص تشویق می کند.

برخی از شرکت کنندگان (4 نفر)، از هر دو گروه پسران و دختران که به دنبال کتاب بر اساس طبقه بندی سن بودند سطح محتوای کتابها را "پایین تر از سطح دانش مخاطبان ارزیابی کرده اند. به عنوان مثال، شرکت کنندگان در گروه سنی 9 الی 13 سال، پس از بازدید از برخی از کتابهای واقع در گروه ذکر شده، بیان کرده اند که این دسته از کتابها مناسب کودکان زیرگروه هدف ICDL می باشد. در یکی دیگر از موارد مشابه، شرکت کنندگان در این تحقیق مایل به خواندن کتاب بالاتر از سن خود بودند. نتایج این مطالعه می تواند به دستاوردکاران توسعه کتابخانه بین المللی دیجیتالی کودکان در مورد مطابقت دادن گروه هدف با کتاب مطلوب و موردنیاز خود کمک کند.

مقایسه موجودی ICDL با علائق شرکت کنندگان برای نوع ادبیات (ژانر)، نشان داد که کمبود شدیدی در مجموعه کتابهای فارسی وجود دارد. شکل 2 بیانگر این واقعیت می باشد.

شکل شماره 2 به مقایسه موجودی ICDL از نظر ژانرهای مختلف با ژانرهایی که در رتبه بالاتری بوده و توسط شرکت کنندگان ترجیح داده شده‌اند می‌پردازد. با توجه به این شکل، به‌رغم تقاضای بالا برای این نوع ژانرها ICDL با کمبود عظیمی در منابع هر دسته مواجه هست. به‌عنوان مثال، اشعار کلاسیک فارسی مانند اشعار "حافظ" به‌خصوص در بین کودکان راهنمایی از محبوبیت خاصی برخوردار است در حالی که تنها 6 شعر از "حافظ" در مجموعه ICDL وجود دارد. وضعیت مشابه در مورد "کتاب‌های ترسناک" که یکی دیگر از ژانرهای محبوب توسط شرکت کنندگان گزارش شده نیز صدق می‌کند.

در حالیکه شرکت کنندگان این پژوهش از برخی ویژگیهای ICDL که در بالا به آنها اشاره شده است ابراز نارضایتی کرده‌اند، از سوی دیگر، برخی از ویژگی‌های ICDL توسط این افراد مورد تحسین واقع شده‌اند. برخی از این ویژگی‌ها به شرح زیر می‌باشد:

- "وجود قفسه شخصی کتاب" دسترسی سریع و آسان به کتاب‌های خاص برای خوانندگان را فراهم می‌کند بنابراین آنها می‌توانند به خواندن بقیه صفحات کتاب که قبلاً مطالعه نموده‌اند ادامه دهند.

- جذابیت کلیک کردن بر روی صفحات الکترونیکی برای باز کردن آنها به جای ورق زدن صفحات چاپی .

- دادن احساس خوب به کودکان هنگامی که آنها احساس می‌کنند که نیاز آنها به خواندن کتاب همراه با لذت در محیط دیجیتالی مورد توجه متصدیان ICDL واقع گردیده است.

- دسترسی سریع و آسان کودکان به کتابهای مورد علاقه شان.

در طول مصاحبه پژوهشگر از شرکت کنندگان در مورد ترجیح فرم چاپی و الکترونیکی کتاب‌هایی که دوست دارند بخوانند سؤال کرد.

نتایج حاکی از آن بود که تقریباً بیش از نیمی از شرکت کنندگان (56/2 درصد)، هر دو گروه جنسیتی دختران و پسران، فرمت چاپی را به فرمت‌های الکترونیکی ترجیح می‌دادند و این در حالی است که آنها معتقد بودند که محیط دیجیتالی با ارائه اطلاعات کتابشناختی کتب چاپی و معرفی این منابع می‌تواند آنها را تشویق به خواندن کتاب‌های چاپی بیشتری نماید.

در طول کار با یک پرسر دوره ابتدایی که از صفحه "جستجوی ساده" استفاده می‌کرد مشاهده شد که هر بار بعد از نتیجه جستجو که برای او مطلوب بود صندلی خود را ترک کرده و به طبقه پایین که کتابخانه در آنجا واقع بود می‌رفت و فرمت چاپی منبع الکترونیکی که بازیابی کرده بود رابه امانت می‌گرفت.

نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق موردی کیفی موارد زیر را برای توسعه بخش کتابهای فارسی ICDL مورد تأکید قرار داده است:

• کودکان و نوجوانان ایرانی نیاز به مجموعه کاملی از منابع موردعلاقه، همراه با امکاناتی مانند طبقه‌بندی موضوعی منسجم و یکپارچه در زبان فارسی دارند. بنابراین چنین کتابخانه‌هایی قادر خواهند بود کتاب‌های موردعلاقه در ژانرهای مختلف را در دسترس کودکان قرار دهند. تحقق این امر به دو روش امکان‌پذیر خواهد بود:

روش اول غنی‌سازی مجموعه فارسی در ICDL.

روش دوم: ادغام ICDL با DCLI "پایگاه اطلاعاتی فرهنگ و ادبیات کودکان ایران" (Database for Children's Culture and Literature of Iran).

پایگاه DCLI حاوی اطلاعات کتابشناسی بیش از ده‌ها هزار منبع از اسناد و مواد مانند کتاب‌ها، مقالات ادبی، نشریات ادواری، پایان‌نامه‌ها، و غیره هست که مربوط به ادبیات کودکان ایران می‌باشد. در این میان انواع مختلفی از مواد را می‌توان پیدا کرد که دارای اطلاعات کتابشناختی و چکیده کتاب باشند که تقریباً 2353 کتاب فارسی با فرمت مناسب است. ادغام ICDL با DCLI ممکن است برخی مشکلات جستجوی منابع در ارتباط با فقدان ابر داده‌ها را که در این پژوهش آشکار شده است برطرف نماید.

• اضافه کردن کتاب‌های مرجع به مجموعه ICDL پیشنهاد تعدادی از دختران دوره راهنمایی بود.

• اضافه کردن گزینه‌های جستجو مانند "موضوع" و "نویسنده" به جستجوی ساده ICDL موردنیاز است، زیرا در مقایسه با جستجوی پیشرفته جستجو ساده در این پژوهش توسط کودکان بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است.

• طبقه‌بندی موضوعی برای کتابهای فارسی ICDL باید از نظر سطح محتوای کتاب برای هر گروه سنی مجدداً بازنگری شود، چراکه اکثریت شرکت‌کنندگان در این تحقیق از درک محتوای کتاب‌هایی که در ICDL به گروه سنی آنها اختصاص داده شده انتقاد کرده‌اند.

تقدیر و تشکر:

در نهایت پژوهشگر مراتب قدردانی و سپاس خود را از تمامی دست‌اندرکاران شورای کتاب کودک و نیز کودکان و نوجوانانی که در این پژوهش مشارکت نموده و امکان انجام پژوهش را فراهم آوردند اعلام می‌دارد.

مآخذ

بانک اطلاعات فرهنگ و ادبیات کودکان ایران (DCLI) بازیابی از <http://www.iranak.info/en/DataBase/>

در 89/05/12

بیگدلی، زاهد؛ باجی، فاطمه (1388) تحلیل علل عدم راه‌اندازی نظام همکاری و امانت بین‌کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی تخصصی استان خوزستان از دیدگاه مدیران آن‌ها، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، دوره 20 شماره 1.

حسن‌پور، زهره؛ رضایی شریف‌آبادی، سعید (1391). ویژگی‌های رابط کاربر کتابخانه‌ی مجازی بین‌المللی کودکان از دیدگاه کاربران و پیشنهاد یک الگو. مطالعات ادبیات کودک، 1 (2)، 45-70

ذاکر شهرک، مینا (1385). بررسی ویژگی‌های ایجاد کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان و نوجوانان در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شمال.

زراعت کار، ندا، پرتو، پردیس (1392). ویژگی‌های ساختاری در کتابخانه‌های دیجیتال کودکان بررسی نگرش اعضای شورای کتاب کودک و کتابداران کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. کتاب ماه کودک و نوجوان. (192)، 18-27.

سهراب‌زاده، سارا، حسن‌زاده، محمد، کریمی، المیرا (1394). درک کودکان 7 تا 14 ساله ایرانی از رابط کاربر وبگاه کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات. 2 (26)، 111-126.

نشاط، نرگس؛ منجمی، لیلا (1395). کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران: باید‌ها و نباید‌ها (مقایسه‌ای بین المللی). مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات. 1 (27)، 163-184.

Druin, A., Weeks, A., Massey, S., & Bederson, B. B. (2007, June). Children's interests and concerns when using the international children's digital library: a four-country case study. In Proceedings of the 7th ACM/IEEE-CS joint conference on Digital libraries (pp. 167-176). ACM.

Hartwick, J., & Barki, H. (1994). Explaining the role of user participation in information system use. Management science, 40(4), 440-465.

Hutchinson, H., Druin, A., & Bederson, B. (2007). Supporting Elementary-Age Children's Searching and Browsing: Design and Evaluation Using the International Children's Digital Library. Journal of the American Society for Information Science and Technology, 58(11), 1618-1630.

Marchionini, G., Plaisant, C., & Komlodi, A. (2003). The people in digital libraries: Multifaceted approaches to assessing needs and impact. Digital library use: Social practice in design and evaluation, 119-160.

Moyo, S. (2015). Elementary school children's acceptance and use of digital school libraries at Crawford Preparatory Pretoria School in Gauteng, South Africa (Doctoral dissertation, University of South Africa).

Reuter, K. (2007). Assessing aesthetic relevance: Children's book selection in a digital library. Journal of the American Society for Information Science and Technology, 58(12), 1745-1763.

Reuter, K., & Druin, A. (2004). Bringing together children and books: An initial descriptive study of children's book searching and selection behavior in a digital library. Proceedings of the American Society for Information science and Technology, 41(1), 339-348.

Soergel, D. (2002). A framework for digital library research: Broadening the vision. D-lib magazine, 8(12).

استناد به این مقاله:

محمدی، فائمه (زودآیند). شناسایی نیازهای کودکان و نوجوانان ایرانی جهت استفاده مطلوب آنها از کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان و نوجوانان (ICDL): مطالعه موردی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات.